

بررسی عوامل مؤثر بر کاربرد آموزش الکترونیکی برای آموزش زنان روستایی در شهرستان ایلام

فریبا ترجمان* - مربی دانشگاه پیام نور ایلام

نسیم روشنی - کارشناس ارشد مهندسی کشاورزی و مدرس دانشگاه پیام نور ایلام

پذیرش نهایی: ۱۳۹۰/۴/۳۰

دریافت مقاله: ۱۳۸۹/۱۱/۳

چکیده

امروزه زنان روستایی به ویژه در کشورهای جهان سوم، بخش عمده‌ای از فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی را بر عهده دارند. وضعیت مشارکت زنان در ۵۲ کشور در حال توسعه، نشان‌دهنده این است که زنان بیش از ۴۰ درصد فعالیت‌های کشاورزی را انجام می‌دهند. با توجه به محور بودن فعالیت‌های کشاورزی در جریان توسعه اقتصادی کشور ما و نقش تعیین‌کننده‌ای که زنان روستایی در تولید مواد غذایی دارند، ارتقای سطح دانش فنی آنها برای زندگی هر چه بهتر اهمیت ویژه‌ای دارد. فراهم ساختن فناوری‌های جدید برای مناطق روستایی باعث می‌شود که زنان نیازهای آموزشی خود را برطرف سازند. بدین منظور تحقیق حاضر با هدف بررسی عوامل مؤثر بر کاربرد آموزش الکترونیکی در آموزش زنان روستایی شهرستان ایلام انجام گرفته است. تحقیق از نوع کاربردی، و روش تحقیق آن همبستگی است. ابزار اصلی تحقیق پرسشنامه بود و به منظور بررسی روایی ابزار تحقیق، پرسشنامه در اختیار کارشناسان صاحب‌نظر قرار گرفت. برای سنجش پایایی پرسشنامه نیز آزمون مقدماتی از طریق تکمیل ۳۰ پرسشنامه به عمل آمد و ضریب کرونباخ آلفا ۰/۸۷ محاسبه گردید. جامعه آماری این تحقیق شامل ۸۷۷۰ نفر از زنان روستاهای شهرستان ایلام بودند که از این تعداد براساس فرمول کوکران، ۱۵۰ نفر به عنوان نمونه و به کمک روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای با انتساب مناسب انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل آماری پس از استخراج داده‌ها از طریق نرم‌افزار رایانه‌ای SPSS۱۲ صورت گرفت. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که عوامل اجتماعی و اقتصادی مهم‌ترین عوامل مؤثر در اجرای آموزش الکترونیکی‌اند، و عوامل آموزشی در اجرای

آموزش الکترونیکی تأثیر کمتری دارند. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که از نظر زنان روستایی، عوامل آموزشی و اجتماعی می‌توانند بیشترین تأثیر را در آموزش الکترونیکی داشته باشند.

کلیدواژه‌ها: عوامل مؤثر، آموزش الکترونیکی، زنان روستایی شهرستان ایلام.

مقدمه

امروزه زنان روستایی به ویژه در کشورهای جهان سوم، بخش عمده‌ای از فعالیتهای اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی را برعهده دارند. بررسی وضعیت مشارکت زنان در ۵۲ کشور در حال توسعه نشان‌دهنده آن است که زنان بیش از ۴۰ درصد فعالیتهای کشاورزی را انجام می‌دهند (جلودار و دیگران، ۱۳۸۶). به‌رغم اینکه دختران و زنان روستایی نقش مهمی در اقتصاد کشاورزی دارند، لیکن دسترسی ناچیز آنها به دانش و اطلاعات، موجب شده است که نتوانند بهره‌وری فعالیتهایشان را افزایش دهند و از فرصت‌ها و ظرفیتهای بالقوه خود استفاده کنند (کریمی و دیگران، ۱۳۸۵). با توجه به محوریت فعالیتهای کشاورزی در جریان توسعه اقتصادی کشور و نقش تعیین‌کننده‌ای که زنان روستایی در تولید مواد غذایی دارند، ارتقای سطح دانش فنی آنها برای زندگی هر چه بهتر دارای اهمیت ویژه‌ای است (آگهی و پزشکی‌راد، ۱۳۸۷).

بنابراین آموزش به عنوان یکی از سازوکارهای اصلی توسعه منابع انسانی مورد توجه بسیاری از صاحب‌نظران و مدیران آموزشی قرار گرفته است. آموزش در حقیقت یکی از راه‌های اصولی و منطقی در زمینه به‌کارگیری توانایی‌ها و استعدادهای نهفته افراد است (حقیقت‌دوست، ۱۳۸۶). از طرفی، امروزه کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش سبب شده‌اند تا محیط آموزشی به سوی مجازی شدن سوق یابد و به دنبال آن ارتباطات میان افراد به منظور آموزش و گسترش دانش به گونه‌ای فزاینده از طریق رایانه امکان‌پذیر شود (احمدیان، ۱۳۸۳). لاجرم رسانه‌های یادگیری از اجزای اصلی طراحی آموزش - اعم از رسمی و غیررسمی - اند و با توجه به نیازهای اطلاعاتی به ویژه در مناطق روستایی نقش رسانه‌ها و فعالیت آنها باید بیش از پیش جدی گرفته شود. از این‌رو اطلاع‌رسانی می‌بایست از هر طریق ممکن، علاوه بر شهرها در

مناطق روستایی نیز مورد توجه قرار گیرد (خسروی و ابراهیمی، ۱۳۸۲). آموزش الکترونیکی تمامی آموزش‌هایی را در بر می‌گیرد که با استفاده از ابزارهای الکترونیکی - اعم از صوتی، تصویری، رایانه‌ای، شبکه‌ای و جز آن - انجام می‌شود (نجایی و زیبایی، ۱۳۸۲). نیازهای روزافزون مردم به آموزش، عدم دسترسی آنها به مراکز آموزشی، کمبود امکانات اقتصادی، کمبود آموزشگران مجرب و هزینه‌های زیادی که صرف آموزش می‌شود متخصصان را بر آن داشت که با کمک فناوری‌های اطلاعات روش‌های جدیدی برای آموزش ابداع کنند که هم اقتصادی و باکیفیت باشند، و هم با استفاده از آن در عین حال بتوان جمعیت گسترده‌ای از فراگیران را نیز آموزش داد (عاصمی، ۱۳۸۵). به طور کلی هدف آموزش الکترونیکی فراهم ساختن امکان دسترسی یکسان و رایگان و جست‌وجوپذیر در دوره‌های درسی و ایجاد فضای آموزش یکنواخت برای اقشار مختلف در هر نقطه و بهینه‌سازی شیوه‌های ارائه مطالب درسی به منظور یادگیری عمیق‌تر و جدی‌تر است. در چنین فضاهای آموزشی، بر خلاف آموزش سنتی، افراد به اندازه توانایی‌شان از موضوعات بهره‌مند می‌گردند (فرهادی، ۱۳۸۳).

حبیبی (۱۳۸۸) در تحقیقی با نام «بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش و به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستاهای استان فارس»، نشان می‌دهد که بین متغیرهای جنسیت، میزان درآمد روستاییان و نگرش روستاییان به مدیریت دفاتر با پذیرش و به‌کارگیری ICT رابطه معناداری وجود ندارد. ولی بین ۱۵ متغیر مستقل دیگر، سن، دانش، نگرش به زیرساخت، نوع و نحوه ارائه خدمات، وجود انگیزه، آموزش، مهارت کارگزاران، نگرش به اهداف دولت، شغل، میزان تحصیلات، تبلیغات، تعیین دستورالعمل‌ها، نگرش به سرمایه‌گذاری، آشنایی با زبان انگلیسی، کنترل و نظارت بر دفاتر با پذیرش و به‌کارگیری ICT رابطه معناداری وجود داشته است.

اوون^۱ (۱۹۹۹) در تحقیقی با عنوان «بررسی ارتباط نگرش‌های شخصی و عوامل اجتماعی

---

1. Owen

با استفاده از اینترنت»، نشان می‌دهد که زنان یا افراد مسن و روستاییانی که دارای آموزش دانشگاهی اندک و تجربه کاری زیاد هستند، تمایل کمتری به استفاده از اینترنت دارند. این مطالعه که در ایالت کارولینای شمالی آمریکا و درباره آموزشگران کشاورزی صورت گرفته است، نشان می‌دهد که عواملی مانند مسئولیت شغلی، تشویق مسئول بالاتر و نظام پاداش در محیط کار با میزان استفاده از اینترنت رابطه معنی‌داری وجود ندارد.

بی‌یانگ و سولی^۱ (۲۰۰۸) در مقاله‌ای با عنوان «کاربرد سیستم‌های آموزش الکترونیکی برای ترویج کشاورزی»، مشخص ساختند که افراد جوان و ثروتمند بیشتر از افراد پیر و فقیر از اینترنت استفاده می‌کنند. بال^۲ (۲۰۰۵) در تحقیقی با عنوان «کاراکترهایی برای موفقیت دانش‌آموزان آنلاین»، بیان می‌کند که انگیزه افراد، مشارکت، استقلال و کارایی با آموزش از راه دور و تکمیل موفقیت‌آمیز آن دارای رابطه مثبت و معنی‌داری است.

بنابراین چنانچه زنان روستایی به فنون و دانش جدید برای بهره‌گیری مطلوب‌تر از امکانات تسلط داشته باشند، در حقیقت به این توانایی می‌رسند که تغییر و تحول لازم را در جامعه‌شان به‌وجود آورند و از نظر اقتصادی درآمد مطلوب‌تری کسب کنند و در نتیجه رونق اقتصادی را در خانوار و جامعه روستایی شکل دهند. زنان روستاهای شهرستان ایلام به دلیل مهارت کم و تخصص ناکافی‌شان، درصد مشارکت پایینی هم در بازار کار دارند. از طرفی، کار پرمشغله و برخی از تعصبات در این نواحی، آموزش حضوری را برای آنان با محدودیت‌هایی مواجه ساخته است. با بردن فناوری‌های جدید به مناطق روستایی تا حد زیادی نیازهای آموزشی زنان روستایی برطرف می‌گردد.

با جمع‌بندی مطالب مذکور هدف کلی این تحقیق بررسی عوامل مؤثر بر کاربرد آموزش الکترونیکی در آموزش زنان روستایی شهرستان ایلام است؛ و اهداف اختصاصی آن نیز عبارت است از: شناسایی میزان تأثیرگذاری هر یک از عوامل گوناگون شخصیتی، اقتصادی، اجتماعی،

---

1. Byong & Soly

2. Ball

فرهنگی و آموزشی (به تفصیل و جداگانه) بر کاربرد آموزش الکترونیکی برای زنان روستایی. از طرفی متغیر وابسته این تحقیق کاربرد آموزش الکترونیکی در آموزش روستایی شهرستان ایلام است و متغیرهای مستقل شامل عوامل شخصیتی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و آموزشی‌اند. بر این مبنا فرضیات پژوهش اینها هستند:

بین عوامل شخصیتی و کاربرد آموزش الکترونیکی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

H0: $r \neq 0$

H1: $r > 0$

بین عوامل اقتصادی و کاربرد آموزش الکترونیکی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

H0: $r \neq 0$

H1: $r > 0$

بین عوامل اجتماعی و کاربرد آموزش الکترونیکی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

H1: $r > 0$

H0: $r \neq 0$

بین عوامل فرهنگی و کاربرد آموزش الکترونیکی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

H1: $r > 0$

H0: $r \neq 0$

بین عوامل آموزشی و کاربرد آموزش الکترونیکی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

H1: $r > 0$

H0: $r \neq 0$

مواد و روش‌ها

این تحقیق را از لحاظ هدف می‌توان کاربردی برشمرد، زیرا نتایج حاصل از آن را می‌توان در برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری‌ها استفاده کرد. برحسب جمع‌آوری داده‌ها، غیرآزمایشی (توصیفی) و برحسب روش همبستگی است. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل ۸۷۷۰ نفر از زنان روستاهای شهرستان ایلام، با حداقل دارای ۱۵ سال سن، و سواد خواندن و نوشتن‌اند و در نواحی روستایی شهرستان ایلام سکونت دارند و حیطة کاری بیشترشان فعالیت‌هایی همچون کشاورزی، دامپروری، صنایع دستی و خدمات است (جدول ۱).

جدول ۱. جمعیت زنان روستایی شهرستان ایلام

نام روستا	جمعیت زنان باسواد	نام روستا	جمعیت زنان باسواد
هفت چشمه	۱۱۷۰	شان کبود	۳۳
چال سرا	۱۰۳۵	کله کبود	۱۲۸
بانقلان	۹۵۵	حیدرآباد	۲۲۵
شهرک شهیدکشوری	۱۳۳۶	داروند	۱۱۴
فاطمیه	۴۸۱	زردالوآباد	۹۵
شهرک قدس	۹۶	طولاب	۱۲۱
مهدی آباد	۴۱۷	حسین آباد	۱۹۶
بلیین	۵۲	محمودآباد	۲۸۰
چشمه کبود	۳۱۸	میدان	۲۸۵
جعفرآباد	۶۵۴	پاگل گراب	۳۶۹
چاویز	۳۷	چنارباشی	۱۵۸
چشمه داوی	۲۳	زیفل	۳۲
چنگیه فجر	۸۹	گنجه	۳۸
سربیشه	۲۷	رضاآباد	۶

منبع: معاونت اطلاعات نمسا، ۱۳۸۵

نمونه‌گیری به معنای انتخاب تعدادی از افراد و حوادث و اشیا از جامعه‌ای تعریف شده به عنوان نماینده آن جامعه است (نادری و سیف نراقی، ۱۳۷۸). به منظور تعیین حجم نمونه در این پژوهش از فرمول کوکران استفاده شده است. با توجه به حجم جامعه آماری که براساس سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۸۵ برآورد گردیده، از فرمول کوکران استفاده شده که با توجه به حجم جامعه ۸۷۷۰ نفر، نمره Z برابر ۹۶/۱ و دقت احتمالی مطلوب ۰/۰۵، حجم نمونه برابر ۱۵۰ به دست آمد.

براساس این فرمول حجم نمونه مناسب برای انجام این تحقیق ۱۵۰ است که به منظور بالا بردن دقت پژوهش و با توجه به اینکه پیش‌بینی می‌شود برخی از زنان روستایی مورد مطالعه نتوانند به پرسش‌های دانشی مطرح شده پاسخ دهند، ۱۸۰ پرسشنامه در بین افراد جامعه

آماري توزیع گردید. در ادامه، به تناسب حجم جامعه آماری از درون هر روستا حجم نمونه لازم با توجه به دوری و نزدیکی روستا و تعداد زنان آن روستا به صورت تصادفی انتخاب شدند. به منظور پاسخگویی به مسئله تحقیق و اهداف موردنظر، پرسشنامه‌ای به عنوان ابزار اصلی تحقیق طراحی گردید که تمامی این پرسش‌ها جز ویژگی‌های شخصی زنان روستایی (سن، رشته تحصیلی و سطح تحصیلات) به صورت طیف لیکرت ۵ امتیازی مطرح شده‌اند و مشتمل بر سه بخش‌اند. در بخش نخست عوامل اقتصادی مؤثر بر کاربرد آموزش الکترونیکی، در بخش دوم عوامل اجتماعی مؤثر بر کاربرد آموزش الکترونیکی، و در بخش سوم عوامل فرهنگی مؤثر بر کاربرد آموزش الکترونیکی، مطرح گردید. به منظور بررسی روایی ابزار تحقیق، پرسشنامه در اختیار کارشناسان صاحب‌نظر قرار گرفت و برای سنجش پایایی پرسشنامه نیز آزمون مقدماتی از طریق تکمیل ۳۰ پرسشنامه به عمل آمد و ضریب کرونباخ آلفا $0/87$ محاسبه گردید. در این تحقیق با استفاده از آمار توصیفی، شاخص‌های گرایش به مرکز (میانگین و میانه و نما) و شاخص‌های پراکندگی (واریانس و انحراف معیار) محاسبه و بررسی گردید. در مقوله آمار استنباطی تعیین همبستگی و روابط معنی‌داری بین متغیرها ضرایب همبستگی و آزمون رگرسیون چندمنظوره گام‌به‌گام مورد استفاده قرار گرفت و تجزیه و تحلیل آماری پس از استخراج داده‌ها از طریق نرم‌افزار رایانه‌ای SPSS version 12 صورت پذیرفت.

نتایج

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که $24/7$ درصد از زنان روستایی با بیشترین فراوانی در سن ۲۵ سال‌اند. بررسی سطح تحصیلات زنان روستایی نشان می‌دهد که $45/3$ درصد از زنان روستایی دارای مدرک دیپلم، و $7/3$ درصد از پاسخگویان دارای مدرک تحصیلی زیر دیپلم‌اند. 56 درصد از زنان روستایی به رایانه دسترسی دارند و $67/3$ درصد نیز به اینترنت دسترسی ندارند. بررسی وضعیت رشته تحصیلی پاسخگویان نشان می‌دهد که $31/2$ درصد از زنان روستایی دارای مدرک تحصیلی کاردانی و کارشناسی در رشته علوم انسانی هستند.

فربیا ترجمان و نسیم روشنی ————— بررسی عوامل مؤثر بر کاربرد آموزش الکترونیکی برای آموزش ...

یافته‌های جدول ۲ نشان از آن دارند که بالاترین اولویت‌های کاربرد آموزش الکترونیکی از نظر زنان روستایی، مربوط به علاقه‌مندی زنان به ادامه تحصیل، افزایش مشارکت زنان در اجرای طرح‌ها و امور، صرفه‌جویی در زمان و هزینه‌ها برای اجرای آموزش الکترونیکی‌اند.

جدول ۲. اولویت‌بندی دیدگاه‌های زنان در خصوص کاربرد آموزش الکترونیکی

اولویت‌بندی	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین	گویه
۱	۰/۲۴۰	۰/۹۲	۳/۸۲	علاقه‌مندی جوانان به ادامه تحصیل
۲	۰/۲۴۷	۰/۸۸	۳/۵۶	افزایش مشارکت جوانان در اجرای طرح‌ها و امور
۳	۰/۲۵۶	۰/۸۳	۳/۲۶	صرفه‌جویی در زمان و هزینه‌ها
۴	۰/۲۶۲	۰/۹۰	۳/۴۴	بهبود انگیزه جوانان به سکونت و اشتغال در روستا
۵	۰/۲۶۹	۰/۹۳	۳/۴۷	افزایش سطح آگاهی و دانش جوانان به آموزش الکترونیکی
۶	۰/۲۸۵	۰/۹۰	۳/۱۷	بهبود درآمد روستاییان
۷	۰/۲۸۹	۰/۹۵	۳/۳	افزایش حس تعلق خاطر جوانان به محل سکونت‌شان
۸	۰/۲۹۶	۰/۹۹	۳/۳۶	کمک به کاهش فاصله مکانی و اطلاعاتی شهر و روستا
۹	۰/۳۰۱	۰/۹۸	۳/۲۶	بهبود تعاملات و ارتباطات جوانان روستایی با خارج از روستا
۱۰	۰/۳۵۶	۰/۱۰۹	۳/۰۷	افزایش فرصت‌های اشتغال مؤثر برای جوانان
۱۱	۰/۴۰۶	۰/۱۲۰	۲/۹۷	سهولت در دسترسی به منابع آموزشی

یافته‌های جدول ۳ نشان از آن دارند که از نظر زنان روستایی، عوامل اجتماعی و فرهنگی مهم‌ترین عوامل مؤثر در اجرای آموزش الکترونیکی به شمار می‌آیند.

جدول ۳. اولویت‌بندی دیدگاه‌های زنان در خصوص میزان تأثیر عوامل مختلف در اجرای آموزش الکترونیکی

عوامل	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات	اولویت بندی
عوامل اجتماعی	۳/۶	۰/۶۲	۰/۱۷۳	۱
عوامل اقتصادی	۳/۴۵	۰/۶۱	۰/۱۷۶	۲
عوامل فرهنگی	۳/۵۸	۰/۶۷	۰/۱۸۷	۳
عوامل آموزشی	۳/۴۶	۰/۷۵	۰/۲۱۶	۴

برای آزمون همبستگی میان متغیرهای مورد مطالعه، از ضریب همبستگی پیرسون استفاده گردید. یافته‌های جدول ۴ نشان می‌دهد که بین عوامل آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی با کاربرد آموزش الکترونیکی در سطح ۱ درصد خطا، رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد.

جدول ۴. همبستگی متغیرهای تحقیق با کاربرد آموزش الکترونیکی (ضریب همبستگی پیرسون)

ردیف	متغیرهای تحقیق	متغیر وابسته	میزان r	سطح معنی‌داری
۱	عوامل آموزشی	میزان کاربرد آموزش الکترونیکی	۰/۶۳۳**	۰/۰۰۰
۲	عوامل فرهنگی	میزان کاربرد آموزش الکترونیکی	۰/۵۵۲**	۰/۰۰۰
۳	عوامل اجتماعی	میزان کاربرد آموزش الکترونیکی	۰/۵۴۰**	۰/۰۰۰
۵	عوامل اقتصادی	میزان کاربرد آموزش الکترونیکی	۰/۳۹۴**	۰/۰۰۰

**در سطح ۹۹ درصد * در سطح ۹۵ درصد

برای پیش‌بینی زمینه کاربرد آموزش الکترونیکی، از رگرسیون چندگانه استفاده شده است. لازم به ذکر است که روش رگرسیون گام‌به‌گام^۱ با استفاده از نرم‌افزار SPSS برای به‌دست آوردن معادله به کار رفته است. پس از ورود کلیه متغیرهای مستقل دارای همبستگی معنی‌دار،

1. Stepwise method

فربیا ترجمان و نسیم روشنی ————— بررسی عوامل مؤثر بر کاربرد آموزش الکترونیکی برای آموزش ...

تنها متغیرهای عوامل آموزشی و اجتماعی در معادله باقی ماندند. این متغیرها توانایی تبیین ۴۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته را در خود دارند. متغیر عوامل آموزشی با مقدار $R^2=0/397$ مهمترین متغیر تأثیرگذار بر میزان کاربرد آموزش الکترونیکی در بین زنان روستایی شهرستان ایلام به شمار می‌آید، به طوری که این متغیر به تنهایی حدود ۴۰ درصد از تغییرات متغیر وابسته (کاربرد آموزش الکترونیکی بین زنان روستایی) را تبیین کرده است.

جدول ۵. تحلیل رگرسیون عوامل مختلف بر زمینه‌یابی کاربرد آموزش الکترونیکی

Std	Adj R square	R square	R	متغیرها	مراحل
۰/۵۶۵	۰/۳۹۷	۰/۴۰۱	۰/۶۳۳	عوامل آموزشی	۱
۰/۵۵۸	۰/۴۱۲	۰/۴۲۰	۰/۶۴۸	عوامل اجتماعی	۲

متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیونی که هسته اصلی تحلیل رگرسیون هستند در جدول ۵ آمده است. آزمون t مربوط به ضرایب رگرسیون نیز در این جدول نشان می‌دهد که این ضرایب معنی‌دارند و در برآورد مقدار Y مؤثر هستند. معنی‌دار بودن رگرسیون نیز به وسیله F محاسبه شده که در سطح ۹۹ درصد (sig=0.000) معنی‌دار است.

جدول ۶. ضرایب متغیر وارد شده در معادله رگرسیون

sig	T	Beta	اشتباه استاندارد B	B	متغیر	مرحله
۰/۰۰۰	۵/۷۰۳	۰/۵۰۰	۰/۰۶۹	۰/۳۹۲	← عوامل آموزشی (X_1)	۲
۰/۰۳۱	۲/۱۷۸	۰/۱۹۱	۰/۰۸۳	۰/۱۸۱	← عوامل اجتماعی (X_2)	
۰/۰۰۰	۶/۰۰۵	-	۰/۲۲۱	۱/۳۲۷	عدد ثابت	

با توجه به ضرایب جدول ۶ معادله خط رگرسیون بر حسب B به ترتیب بدین صورت است:

$$Y=1/327 + 0/392X_1 + 0/181X_2$$

اما قضاوت در مورد سهم و نقش هر یک از متغیرهای مستقل در تبیین متغیر وابسته را باید به مقادیر β واگذار کرد. معادله رگرسیونی استانداردشده عبارت است از:

$$Y = 0.15X_1 + 1.91X_2$$

بحث و نتیجه‌گیری

این تحقیق که با هدف بررسی عوامل مؤثر بر کاربرد آموزش الکترونیکی در آموزش زنان روستایی شهرستان ایلام صورت گرفته است، نشان داد که مهم‌ترین عوامل مؤثر در کاربرد آموزش الکترونیکی از نظر زنان روستایی مربوط به علاقه‌مندی زنان به ادامه تحصیل، افزایش مشارکت در اجرای طرح‌ها و امور، و صرفه‌جویی در زمان و هزینه‌ها در جهت اجرای آموزش الکترونیکی‌اند. با توجه به اینکه کلیه متغیرهای مربوط به عوامل مؤثر در استفاده از آموزش الکترونیکی در آموزش زنان روستایی نقش دارند، اکثر زنان روستایی مخاطب محوری برنامه‌ها، باسوادی زنان روستایی در استفاده از آموزش الکترونیکی و ظرفیت‌سازی جامعه محلی را برای آموزش زنان روستایی، مهم‌ترین عوامل مؤثر می‌دانند. در این زمینه پیشنهاد می‌شود که در تهیه محتوای برنامه‌های آموزش الکترونیکی بازنگری جدی و اساسی به منظور ارائه و بهبود کیفیت اطلاعات دقیق، مناسب، جامع و روزآمد صورت پذیرد؛ یا به عبارت دیگر، توجه به نیاز مخاطبان در سرلوحه و محور کار آموزش الکترونیکی قرار گیرد. نتایج حاصل از ضریب همبستگی بین عوامل آموزشی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و میزان کاربرد آموزش الکترونیکی در سطح ۱ درصد خطا رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. ارتیاعی (۱۳۸۵)، حبیبی (۱۳۸۸)، محمدقلی‌نیا و سالاری طبس (۱۳۸۸)، بال (۲۰۰۵)، مادور و امبانی (۲۰۰۵)، درینگوس و جان (۲۰۰۳)، بیونگ و سولی (۲۰۰۸) در تحقیقات مشابه این امر را مورد تأیید قرار داده‌اند. بدین منظور پیشنهاد می‌شود با ایجاد و گسترش دفاتر خدماتی و ارتباطی در مناطق روستایی و سرمایه‌گذاری دولت در انجام پروژه‌های آموزش الکترونیکی، در افزایش مشارکت و تعامل بیشتر بین زنان روستایی کوشید. همچنین دولت با زمینه‌سازی، مشارکت،

فربیا ترجمان و نسیم روشنی ————— بررسی عوامل مؤثر بر کاربرد آموزش الکترونیکی برای آموزش ...

حمایت و تشویق سرمایه‌گذاران بخش خصوصی در زمینه آموزش الکترونیکی در روستاها و حل مشکلاتی که پیش روی حضور بخش خصوصی در این زمینه وجود دارد، می‌تواند گام مهمی در توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات بردارد. همچنین در زمینه آمار استنباطی متغیرهای آموزشی و اقتصادی به روش گام‌به‌گام وارد معادله رگرسیون چندمتغیره گردیدند که در نهایت ۴۱ درصد از تغییرات متغیر وابسته به وسیله این دو عامل شکل گرفتند. بهنیافرد (۱۳۷۹)، حبیبی (۱۳۸۸)، محمد قلی‌نیا و سالاری طبس (۱۳۸۸) در تحقیقات مشابه این امر را مورد تأیید قرار داده‌اند. در این زمینه پیشنهاد می‌شود که با آموزش و تربیت نیروی انسانی متخصص و کارآمد برای هدایت و هماهنگی برنامه‌های آموزشی و فناوری اطلاعات در سطح گسترده اجرا گردد و زمینه‌های ایجاد ارتباط زنان روستایی با کاربران آموزشی فراهم آید.

منابع

- احدیان، محمد، ۱۳۸۳، *مقدمات تکنولوژی آموزشی*، چاپ بیست‌وپنجم، نشر و تبلیغ بشری، تهران.
- آگهی، حسین و پزشکی‌راد، غلامرضا، ۱۳۸۷، *ارزشیابی کار زنان روستائی در کشورهای در حال توسعه*، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال هفتم، ش. ۲۸. زمستان ۱۳۷۸، صص. ۲۱۲-۱۸۱.
- بهنیافرد، حمیدرضا، ۱۳۷۹، *بررسی رابطه بین ویژگیهای جوانان روستایی و نیازهای آموزشی آنها در استان سمنان*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران.
- جلودار، ربیع، فرج‌اله حسینی، جمال، حسینی، محمود و میردامادی، مهدی، ۱۳۸۶، *عوامل مؤثر بر موفقیت کارآفرینی زنان روستایی شمال کشور*، فصلنامه روستا و توسعه، سال ۱۰، ش. ۴، زمستان ۱۳۸۶، ص. ۸۷.
- حبیبی، آرزو، ۱۳۸۸، *بررسی عوامل مؤثر بر پذیرش و بکارگیری فن آوری اطلاعات و ارتباطات در روستاهای استان فارس*، مقاله ارائه شده در همایش خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی، تهران: ۲۰-۲۱ مرداد ۱۳۸۸.
- حقیقت‌دوست، زهرا، ۱۳۸۶، *آموزش و پرورش و توسعه در عصر فناوری*، فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات، دوره ۴ (۳) پاییز ۱۳۸۴، صص. ۴۹-۶۶.

خسروی، محبوبه و ابراهیمی، زهرا، ۱۳۸۲، آموزش الکترونیکی در روستا، مقاله ارائه شده در همایش کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات در روستا، پژوهشکده الکترونیک دانشگاه علم و صنعت، تهران.

عاصمی، عاصفه، ۱۳۸۵، متادیتا در محیط آموزش، مجله الکترونیکی پژوهشگاه اطلاعات و مدارک ایران، شماره اول، دوره ششم.

فرهادی، ربابه، ۱۳۸۳، آموزش الکترونیکی پارادایم جدید در عصر اطلاعات، فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات، دوره ۲۱، شماره ۱ (پاییز ۱۳۸۴).

کریمی، احمدرضا، صدیقی، حسین و فعلی، سعید، ۱۳۸۵، آموزش الکترونیکی نمودی نوین در آموزش زنان با تأکید بر زنان روستائی، همایش زنان و اینترنت در هزاره سوم، تهران، ۸ آبان ۱۳۸۵.

محمدقلی‌نیا، جواد و سالاری طبس، عصمت، ۱۳۸۸، عوامل مؤثر بر استفاده روستاییان از خدمات دفاتر ICT روستایی در استان خراسان جنوبی، مقاله ارائه شده در همایش خدمات ارتباطات و فناوری اطلاعات روستایی، تهران، ۲۰-۲۱ مرداد ۱۳۸۸.

نادری، عزت‌اله و سیف نراقی، مریم، ۱۳۷۸، روش‌های تحقیق و چگونگی ارزشیابی آن در علوم انسانی با تأکید بر علوم تربیتی، تهران: انتشارات بدر، تهران.

نجایی، علیرضا و زیبایی، مهدی، ۱۳۸۲، الگوی نوین انتقال دانش، قابل دسترس در:

www.imi.ir/tadbir/tadbir-129/article-129/2.asp .

Ball, A.L, 2005, **The Aspiration of Farm Parents and Pre-adolescent Children for Generational Succession of The Family Farm.**, Journal of Agricultural Extension Education, 46(2), pp.36-46, [online] Available on: <http://www.joe.org/>.

Byeong, Duk & Soly, Min, 2008, **The Use of An E-learning System for Agricultural Extension, A Case Study of The Rural Development Administration .**

Dringus, L. & John, A., 2003, **From Carly to Current Developments in Online Learning of Nova Southeastern University Reflectins on Historical Milestions**, Internet and Higher Education, No. 3.

فربيا ترجمان و نسيم روشني ————— بررسي عوامل مؤثر بر کاربرد آموزش الكترونيكي براي آموزش ...

Mathur, A. & Ambani, Dh., 2005, **ICT and Rural Societies: Opportunities for Growth**, The International Information a Library Review, Vol. 37, PP. 345-351, <http://www.Elserier.com>.

Owen, M., 1999, **Factor Related to Use of Internet by North Carolina Cooperative Extension Field Faculty (Unpublished)**.

Rami, A., Sh., 2005, **ICT and Rural Education Development, Especially E-learning**, Mansoura University, Egypt.

